

TOKODALTÁRÓ

Településképi
Arculati Kézikönyv

2017.

2026.

Tokodaltáró Településképi Arculati Kézikönyv 2017.

Módosítás: 2026.

Készítette:
Főépítész:

Lux Éva
okl építészmérnök É 11-0259
településtervező TT/1 11-0259
településrendezési szakértő SZTT 11-0259
(2500 Esztergom, Mikszáth K. u. 16.)

Készítette:
Megbízott ügyintéző:

Borek Edit
Tokodaltáró Község Polgármesteri Hivatal
község fejlesztés
község üzemeltetés

Megbízó:

Tokodaltáró Község Önkormányzata
Petrik József polgármester
polgármester

Tartalom

1 Bevezetés, köszöntő	6
Köszöntő	7
2 Tokodaltáró bemutatása	8
3 Örökségeink, értékeink.....	10
Műemlékvédelem.....	12
Régészet.....	13
Helyi védelem	15
Megyei értéktár	21
Természeti értékek	22
4 Eltérő karakterű területek lehatárolása	28
Falusias lakóterület.....	30
Kertvárosias lakóterület	31
Ikres bányásházak	32
„4-es” bányásházak.....	33
„6-os” bányásházak.....	35
6-os tömbházak	36
Intézményi területek	37
Kereskedelmi szolgáltató területek	39
Ipari és gazdasági területek	40
Városi zöldfelületek (Rekreációs területek, sport, szabadidő, temető)	41
Beépítésre nem szánt területek (erdő és mezőgazdasági területek)	43
5 Ajánlások, építészeti útmutató	44

Falusias lakóházak	45
Kertvárosias lakóterületek	47
Ikres bányásházak.....	50
„4-es” bányásházak	51
„6-os” bányásházak	53
6-os tömbházak.....	54
Kerítések.....	55
Részletek	58
Gépészet, egyéb műszaki berendezések	59
Reklámhordozók, hirdetések.....	60
Kertek	61
6 Jó példák.....	63
7 Utcák és terek.....	67
Közterek, közparkok:	69
Jó példák, egyéb műszaki berendezések	72
8 Felhasznált irodalom, közreműködők.....	74

1 Bevezetés, köszöntő

“A változás titka, hogy az energiádat nem a régi elleni harcra, hanem az új felépítésére összpontosítod.”

(Szókratész)

Köszöntő

Tisztelt Tokodaltárói Polgárok!

Tokodaltáró a térség egyik földrajzi gyöngyszeme. A Gerecse hegységben lévő Gete hegy lábánál, szemet gyönyörködtető környezetben épült, és épül jelenleg is. Városaink, falvaink folyamatosan változnak, így Tokodaltáró is. Épületeinkre is hatnak korunk divatirányzatai, hol jó értelemben vett úttörő kezdeményezést, hol disszonanciát okozva településeinken. Kiadványunk szeretné segíteni a régi, közösségünk számára értékes épületek megőrzését, az új épületek összhangját a természetes és a már meglévő épített környezettel.

Egy épület, kerítés, cégtábla, akár egy reklám is okozhat örömet vagy akár rossz érzést kelthet. A harmónia környezetünkkel mindannyiunk számára fontos. A település arculati kézikönyve és rendelete legyen iránytű, mind azok számára, akik alakítják a helyet, ahol élünk.

Tisztelettel:

Petrik József
Tokodaltáró község polgármestere

2 Tokodaltáró bemutatása

Tokodaltáró Komárom-Esztergom megye keleti részén, Magyarország észak-nyugati határához közel, a Duna menti ipari zónában helyezkedik el. Területe 524 ha, melyet a 10-es főút szel ketté. A települést északon az Esztergom-Almásfüzitő-vasútvonal határolja. Dorog, Esztergom, Csolnok, valamint Tokod településekkel övezett. Budapesttől 42 km-re helyezkedik el. Belterülete a kedvelt kirándulóhely, a Gerecse hegységben található Gete hegy lábától északra terül el. A környező zöldövezet kiváló kirándulási, túrázási lehetőséget kínál.

Tokodaltáró és környéke ősidők óta lakott hely volt, melyet az itt talált bronz kori, római kori honfoglalás kori leletek is bizonyítanak.

A település neve két részből tevődik össze. Az első rész a legenda szerint Tokod nevű vitézről, míg a második rész egy bányászati szakkifejezésről, altáró, kapta a nevét. Régebben Tokodi altáró, míg jelenleg Tokodaltáróként ismert.

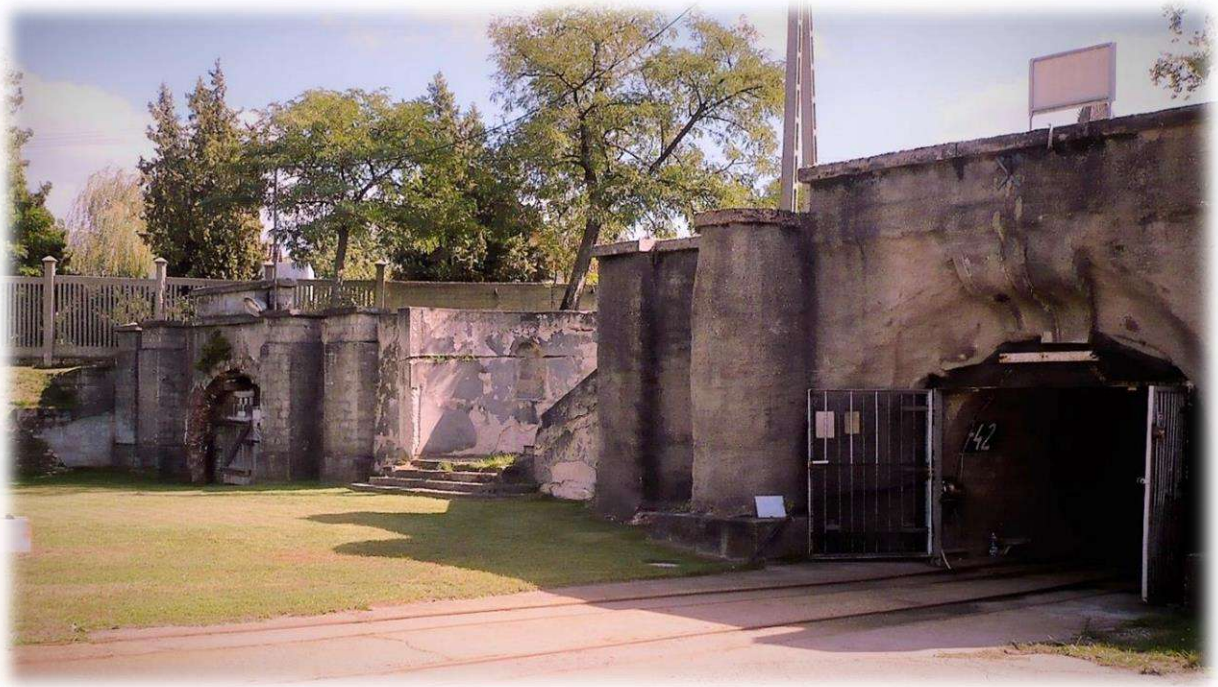
A mai település a szénbányászatra épült. Az 1800-as évek végén a vasút kiépítésével egyidőben megkezdtek a Magyar Általános Kőszénbánya Részvénytársulat jóvoltából a tokodi altáró fúrását. Az 1890-ben még lakatlan terület gyorsan benépesült. A településen títustervek alapján bányász kolóniák és tiszt lakások épültek, melyek nagyrésze a mai napig eredeti használata szerint funkcionál.

Az 1920-as években a településen az épülő bányász lakások mellett katolikus templom, munkásotthon, iskola, óvoda, orvosi rendelő létesült. Altáró jelentős fejlődésen ment át, a bányára épülve üzemi iroda, üzemi épületek, fürdő és élelemtár is készült.

A harmincas-negyvenes években a központi bányakolóniától Nyugatra épült a Szent Imre telep, kertés családi házzal, majd az ötvenes évektől kezdődően a kolóniától Keletre a szintén kertés családi házas Újtelep, épült.

A fejlődés a bányászatnak köszönhetően töretlen volt. A településen a legtöbb szenet 1953-ban termelték. A bányászat fokozatos visszafejlesztették az utolsó bányát 1967-ben zárták be.

A régi szénbányászatra épült település ma vízbányával büszkélkedhet, mely a környéket kiváló minőségű karsztvízzel látja el. A dachsteini mészkőből épült barlangok falait egyedülálló vastag kalcitkristály réteg fedi. Az üledékes kőzetben szívkglyó lenyomatok láthatóak.

Táró

A hely stratégiai jelentőségét már a bronzkorban felismerték. Az ókorban egy nagyméretű késő római tábor (Castrum) állt itt, melynek maradványai ma is megtekinthetőek. Az itt talált kerámiaégető, üveg- és fémolvasztó kemence maradványa is bizonyítja, hogy a helyben talált szenet már a rómaiak is használták.

Az Ister-Granum határon átnyúló kistérség alapító tagja az Esztergom–Nyergesújfalu kistérséggel és a szlovákiai Párkány központú Déli Régióval együtt.

Mezőgazdasági és ipari tevékenység is folyik a faluban. Az idelátogatók sokszor örülhetnek a legelő szürke marha gulya látványának.

A római-katolikus Szent Borbála Templom pedig a község egyik látványosságának számít.

Az 1992 évig Tokodhoz tartozó bányásztelep, 219 ha belterületén, ma több mint 3000 fő lakosával, önálló fejlődő település.

3 Örökségeink, értékeink

Római katolikus templom

Tokodaltáró értékeit három kategória mentén vizsgáltuk, melyek együttese határozza meg a község arculatát:

Építészeti érték, mely alatt a történeti épületeket, hagyományos házakat az ehhez kapcsolódó esztétikai rendet értjük. Ebben a fejezetben olvashatunk az örökölt, történeti vonatkozásokról és a későbbi fejezetekben betekintést kapunk a településre jellemző hagyományos építészetéről.

A második kategória a **Táji érték**. Ez alatt az itt húzódó erdők, mezők, a Gerecse hegység, Gete hegy, völgyek, vízjárások és az ember alkotta természeti környezetet értjük.

A harmadik elem a **Települési érték**, ami a térképi szerkezetben, madártávlatból látszik. Ennek gyökerei az egykori és mai, élet- és munkafolyamatokhoz kapcsolódó településszerkezetben keresendők, melyeket az eltérő települési karakterek lehatárolásánál vettünk szemügyre.

Műemlékvédelem

Sorszám	Azonosító	Védett örökségi érték neve Egyebek	Védettség jogi jellege	Érintett ingatlanok (hrsz)
1.	28003	Római castrum maradványai ex- lege műemléki környezete	műemléki környezet	2506/1, 2523,

A limes erőrendszer részeként, a IV. -V. században épült Castrum, késő római tábor 120 x 140 m méretű volt. 11 kerek torony, 1,5 m vastag falak és díszes várkapu, valamint fürdő is tartozott hozzá.
Világörökség várományos helyszín.

kép forrása: <https://kirandulastervezo.hu/latnivalo/tokod/romai-katonai-tabor>

A műemléki környezettel való érintettség miatt felhívjuk a figyelmet a fentebb felsorolt ingatlanok vonatkozásában, hogy az építési beruházások megkezdése előtt az illetékes örökségvédelmi hatósággal egyeztetni szükséges!

Régészet

Szükségesnek láttuk a településképi arculati kézikönyvben a széleskörű tájékoztatás érdekében jelen alponban feltüntetni, hogy Tokodaltáró területén 9 db nyilvántartott régészeti lelőhely található az alábbi táblázat szerint. Továbbá a település világörökségi várományos területtel is érintett!

Sorszám	Azonosító	Védett örökségi érték neve Egyebek	Védettség jogi jellege	Érintett ingatlanok (hrsz)
1.	2652	Szarkási-dűlő Tokod-Szarkási-dűlő (római időszak - provinciális)	régészeti lelőhely	0219/10
2.	2653	Árpád-akna (Ótokod) Tokod-Árpád-akna (bronzkor, vaskor, római időszak - provinciális, népvándorlás, kora, Árpád kor, település és temető)	régészeti lelőhely	0193/2
3.	2654	XV-ös akna Tokod-XV-ös akna (bronzkor, település és temető)	régészeti lelőhely	0210/6, 0215/1, 5670, 5727
4.	2658	Altáró - Erzsébet-akna Tokod-Altáró-Erzsébet-akna (neolitikum, rézkor, bronzkor, vaskor, római időszak - provinciális, népvándorlás kora, Árpád-kor, település, temető)	kiemelten védett régészeti lelőhely	2417, 2457/4, 2516/1, 2512, 2513, 2514, 2515, 2506/1, 2506/2, 2457/3, 2468, 2469, 2470, 2471/1, 2471/2, 2475, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2523, 2524
5.	2660	Erzsébet-akna - Iszaptároló Tokod-Erzsébet-akna-Iszaptároló (római időszak - provinciális, temető)	régészeti lelőhely	2417
6.	2662	Vár-berek	kiemelten védett régészeti lelőhely	2520, 2516/1, 2515, 2514, 2513, 2512, 2506/1, 2506/2, 2471/1, 2471/2, 2475, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502,
7.	2663	Szénosztályozó Tokod-Szénosztályozó (Árpád-kor, temető)	régészeti lelőhely	2386/39, 2386/40
8.	2665	Tokod-Altáró Rozmaring utca (ismeretlen kor, temető)	régészeti lelőhely	1033, 1065, 1066, 1067, 1068, 1069, 1070, 1071, 1072, 1073, 1074, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098
9.	2666	Tokod-Leshegy alja (bronzkor, vaskor, település)	régészeti lelőhely	0190/23

A régészeti érintettség miatt felhívjuk a figyelmet a fentebb felsorolt ingatlanok vonatkozásában, hogy az építési beruházások megkezdése előtt az illetékes örökségvédelmi hatósággal egyeztetni szükséges!

Tokodaltáró község régészeti lelőhelyek

- nyilvántartott, és védett régészeti lelőhely
- világörökség várományos helyszín
(A dunai limes magyarországi szakasza)
- világörökség várományos helyszín
védőövezete

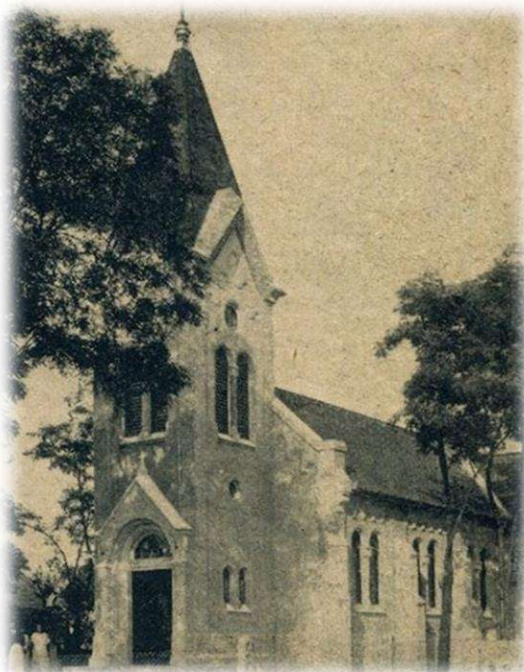
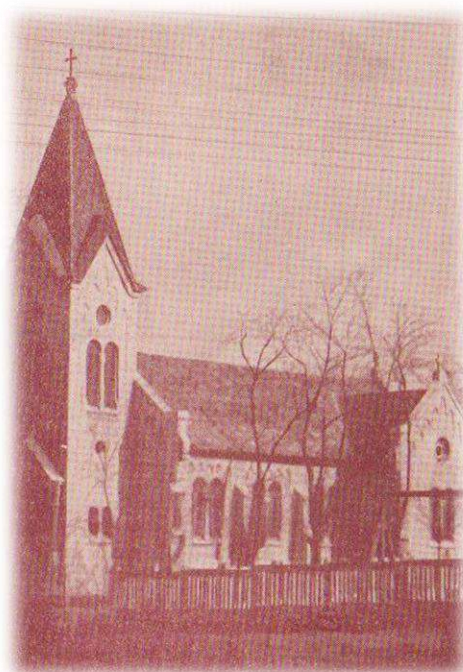
Helyi védelem

Sorszám	Védett értékek	Cím	Helyrajzi szám
1.	Római katolikus templom - Szent Borbála Templom (Bányásztemplom)	Tárna u.	2267
2.	Régi csarnoképület	Tárna u.	2386/36
3.	Táró bejárat - XV. akna	Tárna u.	2386/19
4.	Szénfeldolgozó Rt. székháza	Tárna u.	2378
5.	Tokodaltárói Bányász Községi Színtér	József Attila u. 14.	2047
6.	Volt tiszti fürdő	Tárna u.	2382/4
7.	Volt tiszti kaszinó, jelenleg Tokodaltáró Község Polgármesteri Hivatal (Önkormányzat)	József Attila u. 31.	1432/5

1. Római katolikus templom - Szent Borbála Templom (Bányásztemplom)

Hitéleti jelentőségű épület. A Magyar Általános Kőszénbánya Rt. 1924-ben építette a templomot.

Római katolikus templom (Bányász templom) mai és egykori képe

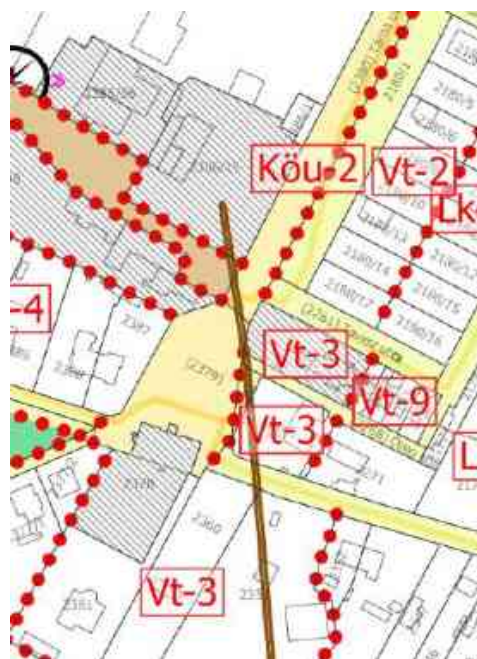
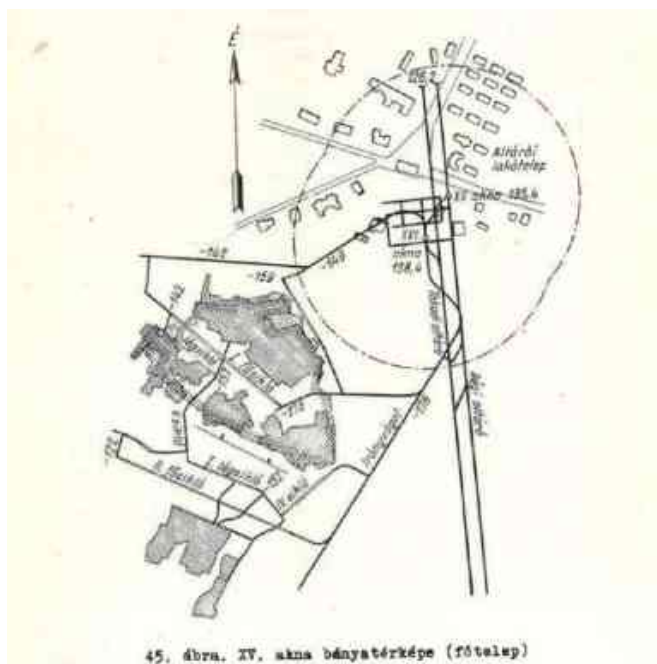
2. Régi csarnoképület.

Bányászat történeti jelentőségű épület, kb. 1958 épült.

3. Táró bejárat - XV. akna

Bányászat történeti jelentőségű építmény.

4. Szénfeldolgozó Rt. székháza

Bányászati emlék- a volt Szénfeldolgozó Rt. székháza (Nagyiroda), épült 1920-1924.

5. Tokodaltárói Bányász Községi Szintér

Tokodaltárói Bányász Községi Szintér (Könyvtár). Épület kb. 1930-1940, volt Munkásotthon.

6. Volt tiszti fürdő

Volt tiszti fürdő épülete, épült 1930-1940, jelenleg kereskedelmi épület.

7. Volt tiszti kaszinó, jelenleg Tokodaltáró Község Polgármesteri Hivatal (önkormányzat)

Épült 1930-1940.

Megyei értéktár

Tokodaltáró Község Komárom-Esztergom Megyei Értéktárba felvett kiemelkedő nemzeti értékei:

Sorszám	Védett értékek:	Kategória	Cím	Hrsz.
1.	Bányászati gyűjtemény	kulturális örökség	József Attila u. 14.	2047

Tokodaltárói Bányász Községi Szintér- Kultúrház

Természeti értékek

Tokodaltáró természet- és tájvédelmi szempontú kijelöléssel érintett területei:

Sorszám	Védettség	Kijelölés célja:	
1.	Natura 2000	A területen található, kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelyek természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a kijelölés alapjául szolgáló természeti állapot és azt létrehozó, illetve fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása	Északi-Gerecse
2.	Országos ökológiai hálózat övezetének ökológiai folyosó övezetei	Az ökológiai hálózat a természetvédelmi szempontból jelentősebb természet közeli állapotokat tükröző területeket köti össze és a területek között a fennmaradásukhoz szükséges ökológiai kapcsolatokat biztosítja.	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület
3.	Tájképvédelmi területek	Általános tájvédelmi célkitűzés a természeti adottságok, rendszerek, valamint az emberi tevékenység kölcsönhatása, változása következtében kialakult tájak sajátos látványának, esztétikai jellemzőinek megőrzése.	
4.	Natúr parkok	„A natúrparkok önkéntes alapon jönnek létre, az említett együttműködés kialakításának célja a táji, természeti és kulturális értékek megőrzése és fenntartható, a közösség érdekében történő hasznosítása.”	

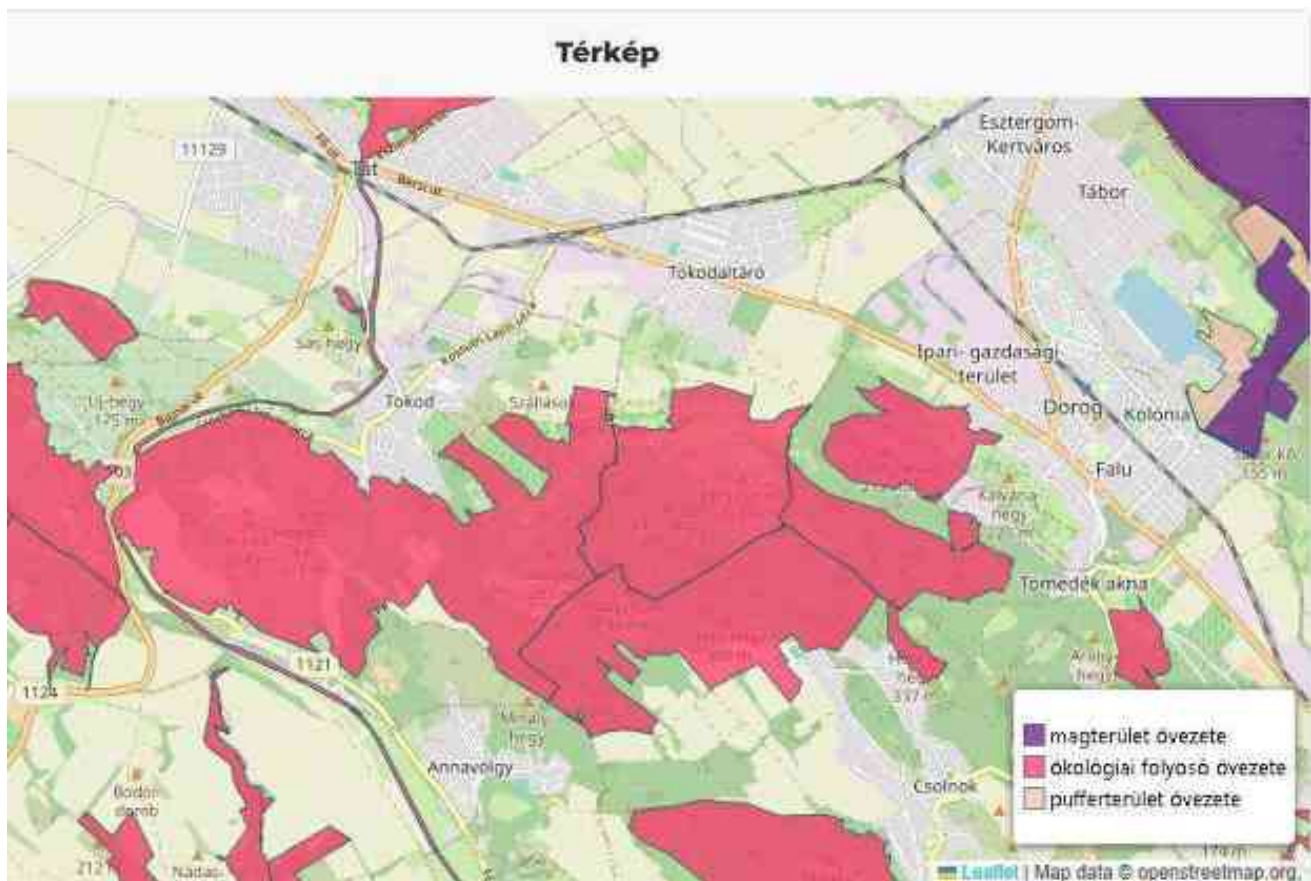

1. Natura 2000

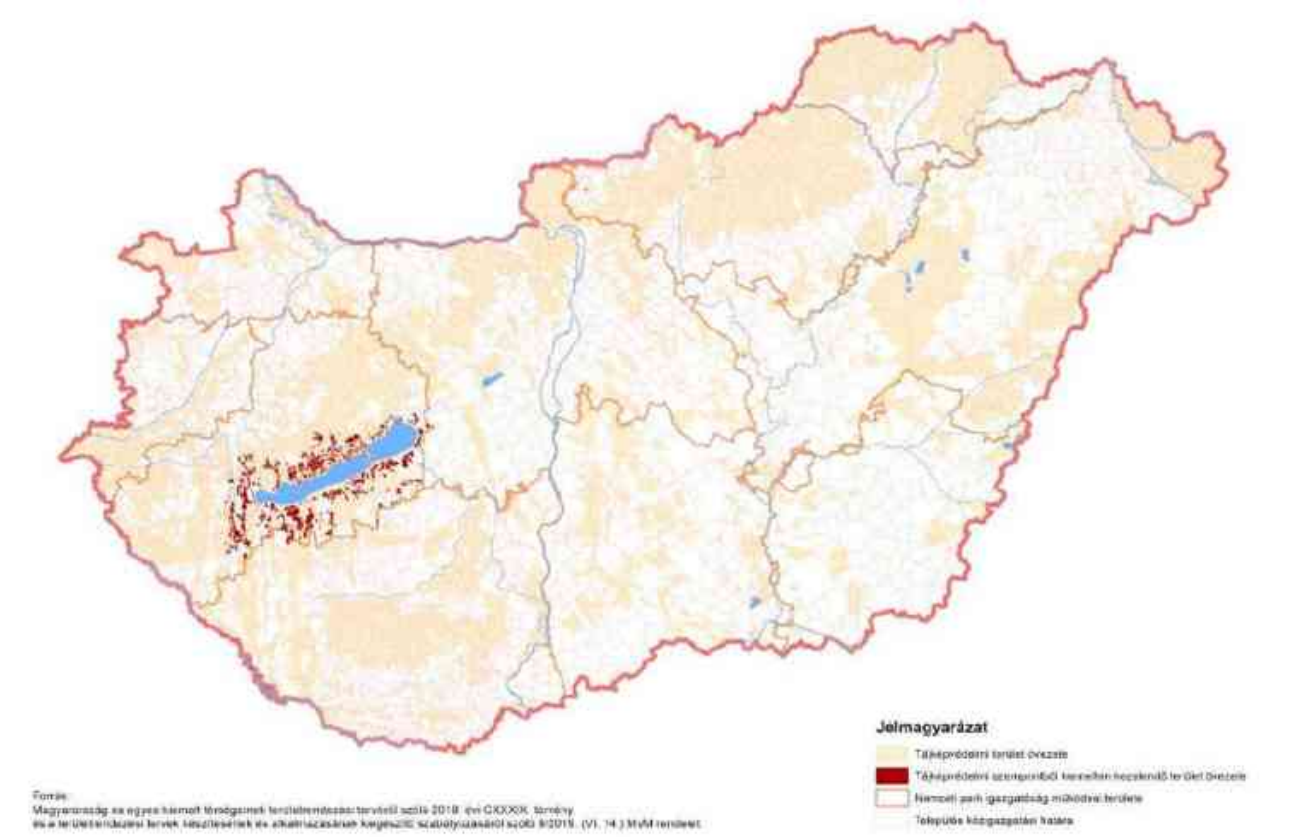
	Azonosító	Terület neve	Típus	Település	Fekvés	Hrsz	Állapot
1	HUDI20018	Északi-Gerecse	SAC	Tokodaltáró	külterület	0190/14	aktuális
2	HUDI20018	Északi-Gerecse	SAC	Tokodaltáró	külterület	0190/14	jogszabályi
3	HUDI20018	Északi-Gerecse	SAC	Tokodaltáró	külterület	0190/15	aktuális
4	HUDI20018	Északi-Gerecse	SAC	Tokodaltáró	külterület	0190/15	jogszabályi
5	HUDI20018	Északi-Gerecse	SAC	Tokodaltáró	külterület	0190/16	jogszabályi
6	HUDI20018	Északi-Gerecse	SAC	Tokodaltáró	külterület	0190/17	aktuális
7	HUDI20018	Északi-Gerecse	SAC	Tokodaltáró	külterület	0190/17	jogszabályi
8	HUDI20018	Északi-Gerecse	SAC	Tokodaltáró	külterület	0190/18	aktuális
9	HUDI20018	Északi-Gerecse	SAC	Tokodaltáró	külterület	0190/18	jogszabályi
10	HUDI20018	Északi-Gerecse	SAC	Tokodaltáró	külterület	0190/19	jogszabályi
11	HUDI20018	Északi-Gerecse	SAC	Tokodaltáró	külterület	0190/19	aktuális
12	HUDI20018	Északi-Gerecse	SAC	Tokodaltáró	külterület	0190/21	aktuális
13	HUDI20018	Északi-Gerecse	SAC	Tokodaltáró	külterület	0190/22	aktuális
14	HUDI20018	Északi-Gerecse	SAC	Tokodaltáró	külterület	0190/23	aktuális

15	HUDI20018	Északi-Gerecse	SAC	Tokodaltáró	külterület	0191	jogszabályi
16	HUDI20018	Északi-Gerecse	SAC	Tokodaltáró	külterület	0191	aktuális
17	HUDI20018	Északi-Gerecse	SAC	Tokodaltáró	külterület	0192	jogszabályi
18	HUDI20018	Északi-Gerecse	SAC	Tokodaltáró	külterület	0192	aktuális
19	HUDI20018	Északi-Gerecse	SAC	Tokodaltáró	külterület	0193	jogszabályi
20	HUDI20018	Északi-Gerecse	SAC	Tokodaltáró	külterület	0193/1	aktuális
21	HUDI20018	Északi-Gerecse	SAC	Tokodaltáró	külterület	0193/2	aktuális
22	HUDI20018	Északi-Gerecse	SAC	Tokodaltáró	külterület	0194	jogszabályi
23	HUDI20018	Északi-Gerecse	SAC	Tokodaltáró	külterület	0194	aktuális
24	HUDI20018	Északi-Gerecse	SAC	Tokodaltáró	külterület	0215/1	jogszabályi
25	HUDI20018	Északi-Gerecse	SAC	Tokodaltáró	külterület	0215/1	aktuális

2. Országos ökológiai hálózat övezetének ökológiai folyosó övezetei

3. Tájképvédelmi területek

4. Natúr parkok

Miniszteri hozzájárulással működő natúrparkok (legutolsó módosítás: 2024. február)

Natúrpark neve, weboldala (link)	Névhasználati hozzájárulás megadásának időpontja	Natúrparki rendelet 8.§ (1) szerinti legutóbbi teljes körű felülvizsgálat zárásának időpontja	Natúrparki rendelet 8.§ (2) szerinti legutóbbi soron kívüli felülvizsgálat oka, zárásának időpontja	Munkaszervezet neve	Terület (ha)	Települések száma	Natúrpark logója
Gerecske Natúrpark	2013. február 1.			Által-ér Vízügyőrtő Helyreállítási és Fejlesztési Szövetség	79 651	29	

Natúrparkok térképe

Névhasználati címmel rendelkező natúrparkok (2024. január)

Védett természeti területek

Vissza az előző oldalra

Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület

Adatok

Törzskönyvi szám: 10/191/TT/21

Vármegye: Komárom-Esztergom

Település: Tökodlomb

Védettség szintje: helyi jelentőségű

Védelmi kategória: természetvédelmi terület

Kiterjedése: 205,71 hektár

Ebből fokozottan védett: 0 hektár

Hatályba lépés éve: 2021

Működési területével érintett nemzeti park igazgatóság: Ónoda-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság

[A védett természeti terület által érintett földrajzi objektumok listája](#)

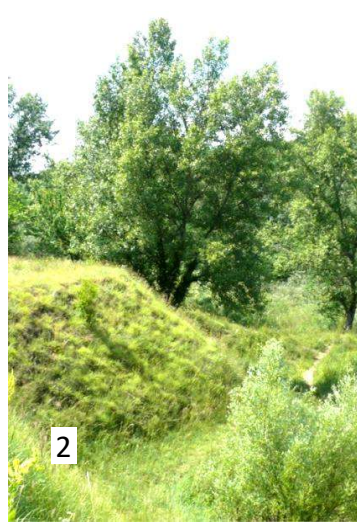
	Törzskönyvi szám	Védett természeti terület	Hrsz
1.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	0190/14
2.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	0190/15
3.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	0190/17
4.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	0190/18
5.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	0190/19
6.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	0190/21
7.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	0190/22
8.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	0190/23
9.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	0191
10.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	0192
11.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	0193/1
12.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	0193/2
13.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	0194
14.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	0195/2
15.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	0210/3
16.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	0210/4
17.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	0210/5
18.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	0210/6
19.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	0215/1
20.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	0216
21.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	0219/2
22.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	0220/2
23.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5670
24.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5677
25.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5680
26.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5683
27.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5686

	Törzskönyvi szám	Védett természeti terület	Hrsz
28.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5703
29.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5704
30.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5705
31.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5706/1
32.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5706/2
33.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5706/4
34.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5706/5
35.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5717
36.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5720
37.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5727
38.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5733
39.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5734
40.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5737
41.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5738
42.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5741
43.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5752
44.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5755
45.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5756
46.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5762
47.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5765
48.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5774
49.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5777
50.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5778
51.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5781
52.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5795
53.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5796
54.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5798/1
55.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5798/2
56.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5799
57.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5800
58.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5801
59.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5802/1
60.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5802/2
61.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5803
62.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5838
63.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5841/1
64.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5841/2
65.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5842/2
66.	10/191/TT/21	Gete-hegy és környéke természetvédelmi terület	5847

1. Nőszőfű (*Epipactis palustris*)
2. Gyékényes (*Typhaceae*)
3. Ujjas kosbor (*Dactylorhiza incarnata*)

1

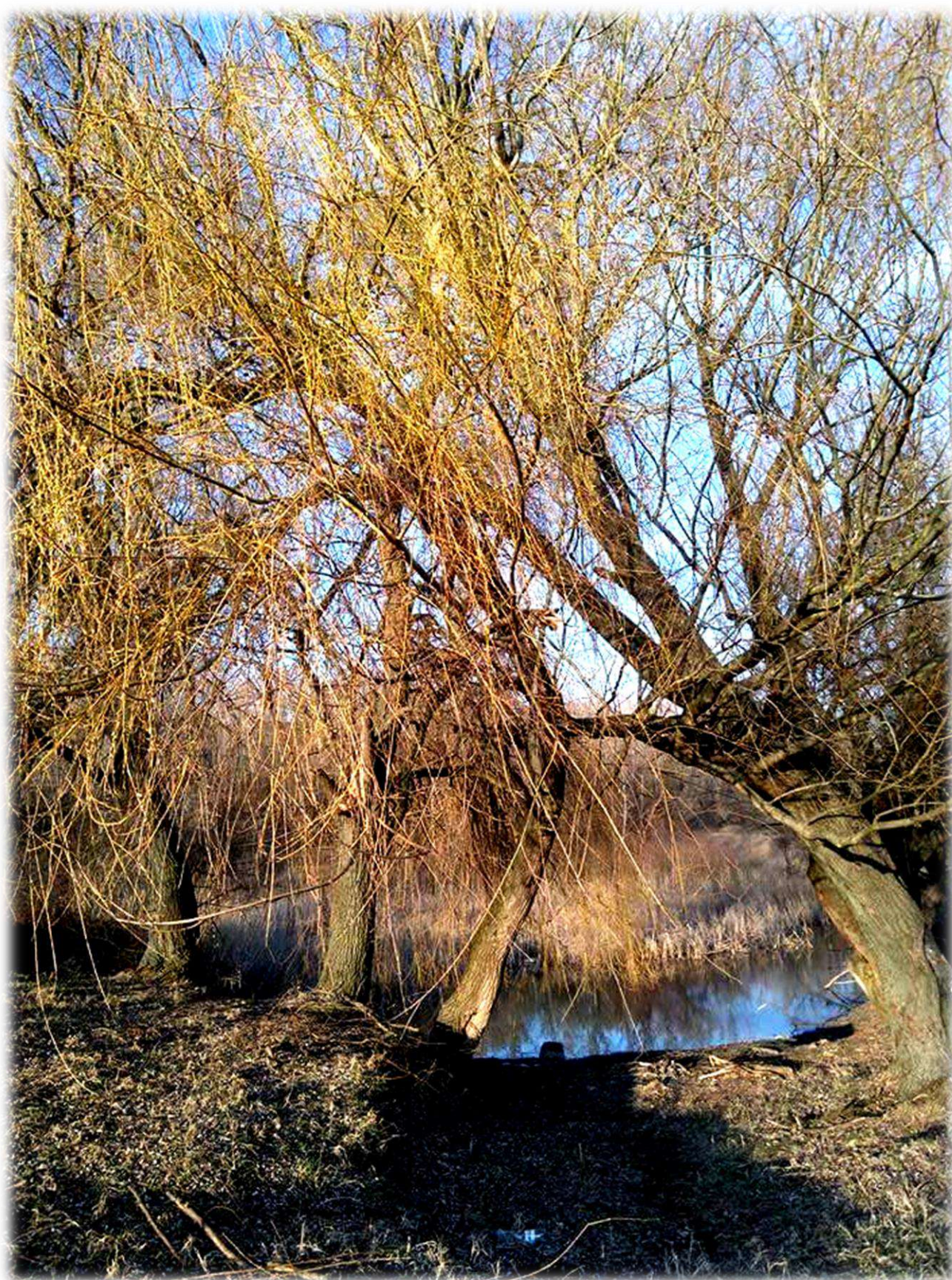

2

3

4 Eltérő karakterű területek lehatárolása

TOKODALTÁRÓ KÖZSÉG TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV eltérő karakterű területek lehatárolása

● Helyi egyedi védelem

Jelmagyarázat:

- Közlekedési területek - út
- Vasút
- Erdő területek
- Városi zöldfelületek
- Sport, szabadidő
- Ipari és gazdasági területek
- Kereskedelmi, szolgáltató területek
- Intézmény területek
- Falusias lakóterület
- "6-os" tömbházak
- "6-os" lakóházak
- "4-es" lakóházak
- Ikres lakóházak
- Családiházak, kertvárosi területek
- Mezőgazdasági területek

M = 1 : 20 000

Falusias lakóterület

Tokodaltáró déli területén a Gete lábánál (Vajaskúti dűlő), a hegyoldalra húzódva a régi mezőgazdasági terület szalagtelkein alakult ki a falusias lakóterület. A keskeny telkeken a '60-as években oldalhatárra épült magastetős lakóházak, mögöttük gazdasági épületek helyezkednek el. A hosszú nagyméretű telkek út hiányában nem oszthatóak. A hatalmas kertek művelése nagy feladat. Így a telkek egyharmada többnyire bozótos erdős terület.

A mezőgazdasággal foglalkozó tulajdonosok a szomszéd telkek megvehető részét saját területükhöz csatolva alakítanak ki kisebb birtokokat, de ez az utcafépén nem változtat. Itt kevés a beépítetlen terület és a kor igényeinek megfelelően az utcafronton szélesebb, összevonható telkek a keresettek.

A területen az épületek bővítése a hátsókert felé, valamint a felfelé történhet.

Kertvárosias lakóterület

Tokodaltáró nagyrésze kertvárosias beépítésű terület. A régi bányásházakkal egyidőben, az 1920-as években, a település északnyugati részén, az úgynevezett Imre telepen már épültek egyedi kertvárosias jellegű épületek. A magastető, oldalhatáron álló komfort nélküli lakóházak mára jellemzően a hátsókert felé terjeszkedő

bővítménnyel váltak komfortossá. Helyi rendelet többféle beépítési módot enged, de a kialakult beépítés miatt az oldalhatáros beépítési mód a követendő.

Az '50-es, '60-as években épült részeken a korra jellemző négyzetes alaprajzú, sátor, és manzárdtetős házzal találkozunk, itt is az oldalhatáros beépítés a jellemző.

Az 1970-es, 80-as, években készült, vagy átalakított épületek már kissé ezek fölé emelkedő „nagy családi házzakká” bővültek a tetőtér beépítésével. A '90-es években épült lakóházak nagyrészt nagyméretűek, kétszintesek. Így az utcaképpen helyenként az utcára merőleges, és párhuzamos gerincű, nyeregvetős házak is megjelentek. Napjainkban is folyamatos a meglévő épületállomány új igények szerinti átalakulása

(tetőtér hasznosítása, átépítése, bővítések, energetikai és egyéb korszerűsítések, felújítások, stb.). A 2000 utáni, új építésű lakóházak, melyek a település több részén kis csoportokban találhatóak, megjelenésükben már az elmúlt évtizedek építészeti divatirányzatait hordozzák magukon. A beépítés nagyrészt az oldalhatáros elrendezést követi, de itt már megjelentek a szabadon álló alacsonyabb tetődőlésszögű tetővel fedett épületek is.

Ikres bányásházak

Tokodaltáró területén az 1960-as években épültek az ikres bányásházak. Egyszintes, korabeli komfortos, utcával párhuzamos egyforma, nyeregtetős épületek. Nagyrészüket a település északkeleti részén áll. Az egy-egy kb. 60-65 m² lakást tartalmazó ikresen összeépült házakhoz önálló telek tartozott.

Ezek a még többnyire négyzetes, alaprajzában tükrözött házak önálló 650-750 m²-es teleken állnak, annak kb. 10 %-át elfoglalva. A magastetős épületek tetőszerkezete összeépítve készült így az utcáról nézve megjelenésükben egységes látványt mutattak.

Az idők folyamán ezek a lakások nem csak korszerűtlenné váltak, hanem alaprajzukban kicsinek is bizonyultak. A lakók a saját igényeik szerint kezdték el a lakások alaprajzát bővíteni hol hátra a kert, vagy az oldalkert, illetve az előkert felé. Az épületállomány megújulása, korszerűsítése megkezdődött.

„4-es” bányásházak

A '20-as évektől épült „4-es bányásházak” eredeti állapotban

Tokodaltáró fő útjának jobb és bal oldalán épült, az utcával párhuzamosan, illetve arra merőlegesen eredetileg szabadon állóan elhelyezett, négy lakást tartalmazó, vegyesen egy- és kétszintes, összetett kontyvetős, volt bányásházak. Az épületeket kertek veszik körbe, melyhez a középső-hátsó telekrészen kis melléképületek tartoznak. A kétszintes épületek magassága már a kisvárosi lakóépületek szintjét csempészi a településre. Ezek az épületek Tokodaltáró korábbi kertes-falusias, és a későbbi kisvárosi életformájába is tudtak integrálódni az által, hogy a lakóknak kialakult a maguk kis intim lak-, és kertrésze, mely társasházi életközösséggel párosult. Ma majdnem mindegyik lakás önálló teleken áll.

Egyszintes „4-es bányásház”

A házak magastető megjelenése is inkább illeszkedik a kis- és kertvárosi milióhoz. Az egykor korszerűnek, komfortosnak számító épület állomány mai kor igényei szerinti felújítása, korszerűsítése időszerű. A kétszintes épületeknél kialakított nagy méretű teraszok lassan beépülnek.

A földszintes lakások tetőtér felé bővülnek.

Kétszintes „4-es bányásház”

Kétszintes „4-es bányásház” beépített terasszal

„6-os” bányásházak

Az 1920-as években épült 6 lakást magába foglaló eredetileg komfort nélküli **sorházak** a település déli részén a '80-as években bontásra kerültek, és helyére új szabadon álló kertvárosias házak épültek. Az északi területen ma is álló és eredeti funkció szerint működő sorházak nagy része felújításra szorul. Az 50 - 55 m²-es lakásokban egy szoba és konyha volt kialakítva.

A komfort fokozat a teraszok beépítésével javult. A magastető, alápincézett lakóépületek bővítése csak a tetőtér felé lehetséges az egységes tetőzet korlátain belül. A lakóépületek mögött, és attól utcával elválasztott elhelyezkedő kertek egy részét ikresen épített gazdasági épületek, árnyékszékek foglalták el, ma többnyire gépjármű tárolására használják. A korszerűsítés egy másik megoldása több lakóegység összenyitása lenne.

6-os tömbházak

Tokodaltáró egyetlen **tömbház jellegű** lakóterület a Béke téren, a '60-as években épült, 4 darab, kétszintes, hat lakásos tömbház, bár a házak magastetős megjelenése inkább illeszkedik a kis- és kertvárosi miliőhöz.

A közel 3000 m²-es telken álló 200 m² alapterületű épületeket, kerítéssel határolt közös kert vette körül. Míg az egykori lakóközösség összekovácsolva élte mindennapjait az épület körüli, főként a nagyméretű hátsókertben együtt dolgozva, és együtt pihenve, ma a szeparáció jellemző inkább. A kert hat részre felosztott. A hátsókertben és az oldalkertben gépjárműtárolók és egyéb melléképületek jelentek meg. A kétszobás, egykor korszerűnek, komfortosnak számító épület állomány mai kor igényei szerinti felújítása, korszerűsítése időszerű. sajnos megkezdett korszerűsítési törekvések ártottak az épületek homlokzati megjelenésének.

Az emeleti lakások szükség szerint a tetőtér felé bővíthetők.

Intézményi területek

A település intézményi fejlesztése szintén az 1950-es évekre nyúlik vissza, amikor tokodaltárói bányászlakásaihoz, illetve a tudatosan és tervezetten felbővített lakosságszámhoz tartozó intézmények is megépültek. Tokodaltárón jelentősebb intézményei a Tárna utca térré kiöblösödött végén római katolikus templom, a mellette álló Bányász székház, az iskola, a két épületből álló Tokodaltárói Brunsvik Teréz Óvoda – Mini Bölcsőde, a település fő útja mellett, a József Attila utcán álló szociális otthon épülete. A település szívében találjuk a régi „tishti kaszinó épületét”, melyben ma Polgármesteri Hivatal és Egészség ház kap helyet, a Tokodaltárói Bányász Művelődési Ház, és a ma is gyógyszertárként működő épületet is.

Ezek az épületek a kis városokra jellemző magasságú és tömegű intézményi épületek paramétereivel épültek, magastetős kialakítással.

Idősek Napközi Otthona és Fogyatékosok Otthona

Tokodaltárói Brunsvik Teréz Óvoda – Mini Bölcsőde

Polgármesteri Hivatal Tokodaltáró

Tokodaltárói Gárdonyi Géza Általános Iskola épülete.

Új és régi patika épülete

Patika

Kereskedelmi szolgáltató területek

A jelentős forgalmat bonyolító 10-es út, Tokodaltáró fő útja mentén találhatóak kereskedelmi, szolgáltató épületek. Megjelenésükben vegyes épületek, ahol a kisebb, egyszintes sorház szerűen sorakozók mellett a kétszintes épületek földszinti üzletekkel, emeleti lakásokkal lettek kialakítva.

Építészetileg a hagyományos tömegformálás a jellemző rájuk. A településen egy nagyobb élelmiszerüzlet áll a Tárna utcai régi bányászfürdő épületében. A település más részein kisebb többnyire családi házból, annak egy részéből, földszintjéből kialakított, vagy előkertben elhelyezett üzletek, vegyesbolt, szolgáltató épületek, kozmetika, fodrászat, étterem találhatóak.

Ipari és gazdasági területek

Tokodaltáró Tokod felőli, nyugati részén ipari terület fekszik. A régi Brikettgyár területe felosztás alatt áll, jelenleg „barnamezős terület”. Egy részén kisebb - mint pl. egy hulladék újra hasznosító, autószerelő műhely - üzemek működnek. Ettől északi irányban a fő út mellett a Rosenberg Hungária Kft. gyárt ipari légtechnikai berendezéseket és rendszereket. Ezen az ipari területen található a vízbánya központja és táró lejárata is.

Rosenberg Hungária Kft. üzem épülete

Üzemi épület

Városi zöldfelületek (Rekreációs területek, sport, szabadidő, temető)

Ide soroltuk a település észak-nyugati részén a sporttelepet, valamint a telep mögötti régi strand területét, melyen szabadidős, illetve intézményi területfejlesztést tervez az önkormányzat.

A Tokodaltárói Bányász Községi Szintér kert területére, a tenispályának nevezett, jelenleg rekultiválásra váró park területére és a Szent István utca és Asztalos Sándor utca által közrefogott zöld területre, melynek egy kis részén régi játszótér áll, kültéri játék és fitnesz eszközök kerültek elhelyezésre.

A régi strand területe

Ide sorolandó az iskola melletti, azzal összekötött '95-ben épült sportcsarnok.

A temető létesítése esetén a kegyeleti funkció megtartása és kertészeti elemekkel történő hangsúlyozása a cél.

Beépítésre nem szánt területek (erdő és mezőgazdasági területek)

A beépítésre nem szánt területek lehatárolásának elnevezése nem a településrendezési eszközök szokásos elnevezését kívánja ide citálni, hanem a szó-szoros értelmében azokat a területeket akarja takarni, ahol elsődlegesen a természet, az erdők, mezők, és az ember alkotta táji környezet, szántók, gyümölcsösök, szőlők uralják a településképet, melyet építészeti alkotás csak kis mértékben szakíthat meg.

A település délkeleti részén nagyobb mezőgazdasági terület a Fakó-Farm működik.

5 Ajánlások, építészeti útmutató

Hogyan legyen szép?

Az esztétika a szépséggel foglalkozó filozófiai ág,

de melléknévként az 'esztétikus' kifejezést olyan dolgokra használjuk, amelyek eleven, élénk, felpeszdtítő hatást váltanak ki belőlünk. Az esztétikai szempontok alkalmazása az építészetben nagyon összetett kérdés, attól függően, hogy a külsőség szempontjai hogyan érvényesülnek a kialakított térbeli formatervezésben: az emberi tényezők mellett az anyagszerűség, az arányok, a színek, a finomság, a fény és árnyék kölcsönhatása, és a harmónia. Ha az Építtető és a Tervező közösen megtalálta ezek közt az egyensúlyt, akkor nagy valószínűséggel szép ház épül.

Ebben a fejezetben vizsgált szempontok mindegyikénél az elsődleges szabály, hogy új épületek építése esetén **illeszkedjünk** a meglévő környezethez. Az illeszkedés az egyik legnehezebb tervezési feladat, de a legkönnyebb is lehet, ha a környezet megfelelő esztétikai alapot képez az igazodáshoz. Ehhez a Tervezőnek tüzetesen kell ismerni a helyet, ahová tervez és tisztában kell lennie annak előnyös és előnytelen adottságaival.

A jó példák előtérbe helyezésével kívánunk ebben a fejezetben segítséget nyújtani az illeszkedéshez. Remélhetőleg a megfelelő rálátásban és eligazodásban hasznos útmutatóval tudunk szolgálni.

Jelmagyarázat a fejezetben használt jelölésekhez:

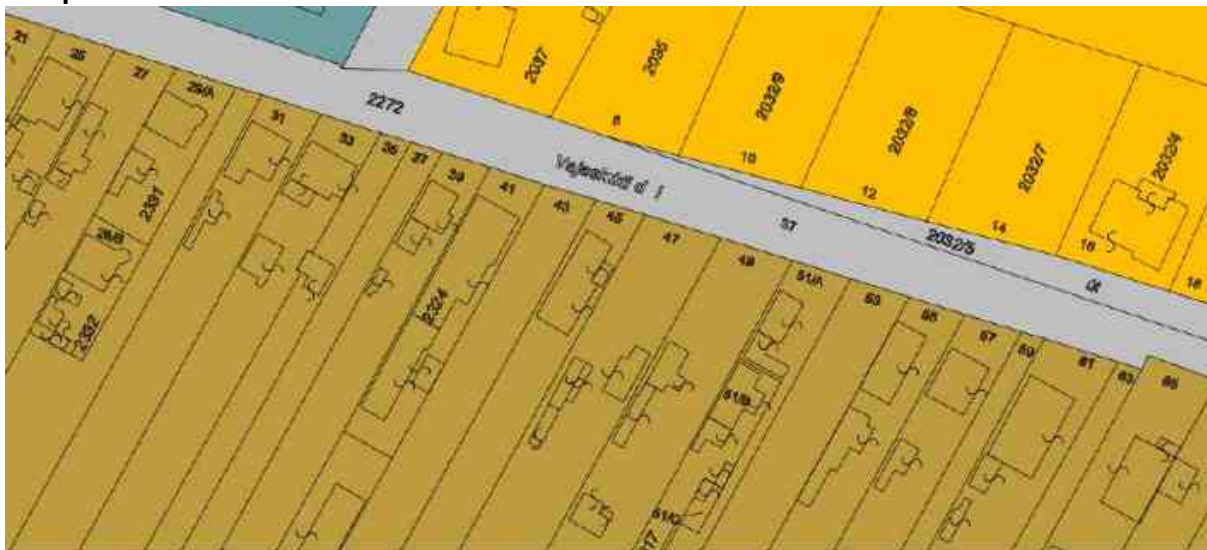
JAVASOLT VÁLTOZAT

NEM JAVASOLT VÁLTOZAT

Falusias lakóházak területek

Telepítés

Tokodaltáró falusias lakóterületén (Vajaskúti dűlő déli oldalán) az oldalhatáron álló beépítési

mód a jellemző. A hosszú, keskeny telkeken nagyrészt hosszúházak épültek a telekhatárra. Az épületek között keskeny oldalkertek húzódnak, sokszor gátat szabva az épület bővítésének. A telek tulajdonosok részéről igényként jelentkezett, hogy a jelenlegi 3 -5 m-es előkert növelésével csökkentsék a zsúfoltság érzését. A hátrahúzott családi ház építése,

- mely az utcai telekhatártól egyenlő távolságra lenne telepítve - is elképzelhető. Az épületek előtt a kerítések elég dominánsak.

TEREPALAKÍTÁS

Tokodaltárón a Gete hegy lábánál kialakult oldalhatáros épületek a szintvonalakra merőlegesen elhelyezkedőek. A terepszint a telkek kétharmad részéig csak pár lépcsőnyivel emelkedik, így szinte a teljes épület egy szinten (vízszintesen) tervezhető. A környező dombokról összegyűlő vizek tekintetében is fontos a pár lépcsőnyi kiemelés. Minimális a bevágás és feltöltés.

A hosszú telkek végein emelkedik meg a terep, ahol a melléképületeket lépcsősen a terephez igazítottan célszerű elhelyezni. Hagyományosan ezek az épületrészek be is fordultak a kertek „végeiben”, és így a lejtősebb telekrész maradt a gazdasági udvar, haszonkert.

Az épületek helyes elhelyezésével, a terep adottságainak kihasználásával a nagymértékű földmunka elkerülhető

MAGASSÁG

Tokodaltáró falusias beépítésű településrészén jellemzően földszintes, tetőtér beépítéses házak sorakoznak, melyek magassága közel azonos. A szintvonalakon futó utcákban ahol az épületek egy szinten vannak könnyen illeszkedhetünk a környező épületek magasságához. A szintvonalakra merőlegesen szaladó utak mentén lépcsősen emelkednek a földszintes, közel azonos magasságú épületek egymás fölé.

Felfelé történő bővítésnél is csak kismértékű emelés javasolt, hogy az eredeti arányok kevésbé sérüljenek.

TETŐHAJLÁSSZÖG, TETŐFORMA

A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló tetőhajlásszöggel épüljenek, mint környezetüknek. A túl magas illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek az utcaképhez.

SZÍNEK, HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

A rikító színek használata nem javasolt.

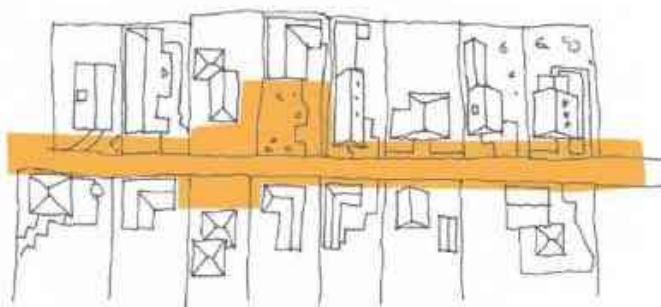
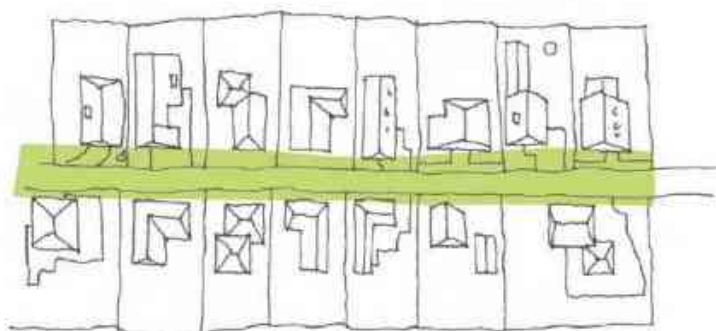
Kertvárosias lakóterületek

TELEPÍTÉS

Tokodaltáró fő út közelébe, az északkeleti részen a '80-as években a kor igényeinek megfelelően

nagy méretű, kétszintes nyeregtetős lakóházak épültek. 2000 után a területen lévő üres és beépítésre kijelölt telkeken inkább egyszintes, tetőtér beépítéses épületek készültek. Később a kisszámú épülő ház vegyesen egy vagy kétszintes, de szinte mind 25-30°-os kontyfedővel fedett. Az újabb, kertvárosias lakóterületeken az oldalhatáron álló beépítési mód a jellemző, bár a telkek mérete többnyire lehetővé tenné a szabadon álló beépítést is. Az új építésű területeken a szabadon álló építési mód a kialakult és követendő.

TEREPALAKÍTÁS

Tokodaltárón a kertvárosias lakóterületeken terep kismértékben lejtős, így a teljes épület egy szinten (vízszintesen) tervezhető. A környező dombokról összegyűlő vizek tekintetében is fontos a pár lépcsőnyi kiemelés. Minimális a bevágás és feltöltés.

MAGASSÁG, TETŐHAJLÁSSZÖG, TETŐFORMA

Tokodaltáró fő út közelébe, az északkeleti részen a '80-as években a kor igényeinek megfelelően nagyméretű, kétszintes nyeregtetős lakóházak épültek. 2000 után a területen lévő üres és beépítésre jelölt telkeken inkább egyszintes, tetőtér beépítéses épületek készültek. Később a kisszámú épülő ház vegyesen egy vagy kétszintes, de szinte mind 25-30°-os kontytetővel fedett. A különböző időben beépített területek lakóépületei nagyrészt azonos magasságúak, könnyen illeszkedhetünk a környező épületek magasságához. Felfelé történő bővítésnél is csak kismértékű emelés javasolt, hogy az eredeti arányok kevésbé sérüljenek.

A meglévő épületek változatos tetőformáinál a jellemző tető dőlésszög a 45 ° alatti. Az épülő házaknál a meredekebb tető kialakítása nem javasolt.

MAGASSÁG, TETŐHAJLÁSSZÖG, TETŐFORMA

SZÍNEK, HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

A rikító színek használata nem javasolt.

Ikres bányásházak

TELEPÍTÉS, TEREPAKÍTÁS

Tokodaltáró ikres bányásházai az utcával párhuzamos nyeregtetős egyszintes két, - egymásnak tükörképei - lakást magába foglaló épületek. Az utcával párhuzamosan telepített épületekkel rendelkező telkeken az épületek bővítése a hátsókert, az oldalkert és a tető felé történhet.

Tokodaltárón az ikres bányásházak a település több részén, sík terepen állnak.

MAGASSÁG, TETŐHAJLÁSSZÖG, TETŐFORMA

Jellemzően megmaradtak az utcával párhuzamos gerincű, eredeti nyeregtetős tetőformák. Ahol az épülethez toldalék, alaprajzi bővítés épült ott, vagy ennek a tetőnek egy kinyúló nyúlványával, vagy a bővítmény kontyoltan csatlakozó lefedésével alakították át a tetőt. A lakások felfelé történő bővítése településképi szempontból kritikusabb. Szerencsés lenne, hogy ha mindkét házrész együtt, egységes terv alapján bővülne. A cél, hogy a tetőzet egységes magasságú legyen a tető felé történő bővítés után is..

SZÍNEK, HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

A rikító színek használata nem javasolt.

„4-es” bányásházak

TELEPÍTÉS TEREPALAKÍTÁS

Tokodaltárón a „4-es” bányásházak eredetileg szabadon állóan elhelyezett, négy lakást tartalmazó, egy és kétszintes, magastetős lakóépületek. Az épületeket kertek veszik körbe,

melyhez közép-szomszédos telekrészen, kis méretű melléképületek tartoznak. A tulajdon viszonyt tükrözően a telepítéskor közös tulajdonú telkeket kerítéssel osztották négyfelé. Mára már a hajdan lekerített telekrészek nagy része önálló helyrajzi számmal rendelkeznek az épületek társasházként működnek. Az épületek előkert, oldalkert és tető felé

bővíthetőek. A négy tulajdonban lévő lakásoknál az egységes építészeti megjelenés kialakítása nagyon nehéz.

MAGASSÁG TETŐHAJLÁSSZÖG, TETŐFORMA

A József Attila utca északi oldalán és a település déli részén az egy és kétszintes épületek vegyesen vannak elhelyezve, míg a település északi részén csak egyszintes „4-esek” telepítettek. Mindkét típusú épületen összetett kontytető épült. Az épület bővítése az emeletes épületeknél többnyire a nagyméretű 30 m²-es terasz felé épül, ami a tetőforma miatt rendszerint kis dőlésszögű fél-nyereg tetővel készül. A terasz beépítése és kétszintes toldalék építése leginkább a tetőforma átépítésével, illetve a kontyrész megszüntetésével oldható meg korrektül a tető megemelése és a jelenlegi tetőhajlásszög megváltoztatása nélkül.

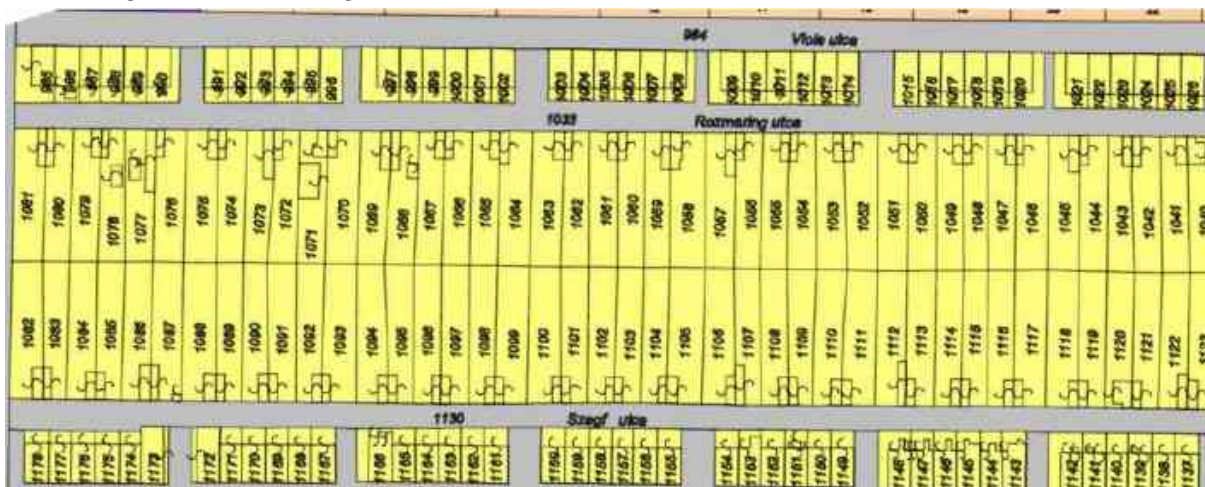
A földszintes épületeket fedő összetett kontytető is problémát okoz az alaprajzi bővítés kapcsán. A bővítési igénynél a tetőtér beépítése javasolt a jelenlegi tetőhajlásszög megváltoztatása nélkül.

SZÍNEK, HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

A rikító színek használata nem javasolt.

„6-os” bányászházak

TELEPÍTÉS TEREPAKÍTÁS

A sorházak hat lakást magába foglaló lakóépületek. Az utcával párhuzamos magastetős házak az utcafrontra telepítettek. Minden lakáshoz tartozik egy kert, - ahol a gazdasági épületek kerültek elhelyezésre - melyet egy utca választ el az lakóépületektől. A lakások és a kertek ma már külön helyrajzi számmal jelöltek. A lakások bővítése többnyire a kisméretű lakótelek előkertje felé épül, mely nem javasolt. Több épület összenyitásával viszont korszerű lakások alakíthatók ki.

MAGASSÁG, TETŐHAJLÁSSZÖG, TETŐFORMA

A „6-os” nyeregtetős bányászházak tetőtér felé történő bővítése elképzelhető, bár nehezíti a beépítést a közös padlástér és az oromfalon az egy bejáratú lehetőség. A nyeregtetőbe merőlegesen toldott nyereg több helyen épült. A tető megemelése nélkül, és a dőlésszög megtartása javasolt, hogy az eredeti arányok kevésbé sérüljenek.

SZÍNEK, HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

A rikító színek használata nem javasolt.

6-os tömbházak

TELEPÍTÉS TEREPAKÍTÁS

A Béke téri 4 db telepített kétszintes, 6 lakásos tömbház az utcával párhuzamosan van elhelyezve. Az épületeket kertek veszik körbe. A közös tulajdonú kertek mára hat részre osztottak, a tulajdonosok tiszteletben tartják egymás tulajdonát, de van ahol kerítéssel határoltak. A hátsó és oldalkertben melléképületek sorakoznak. A terep sík.

MAGASSÁG TETŐHAJLÁSSZÖG, TETŐFORMA

Az emeleti lakások szükség szerint a tetőtér felé bővíthetőek. A meglévő kontytetős tetőforma és jelenlegi tetőhajlásszög megtartandó. Az épület párkánymagasságának kismértékű emelése a teljes épületen új lakások kialakításának érdekében elképzelhető. Cél az egységes homlokzati megjelenés, és tetőforma megtartása.

SZÍNEK, HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

A rikító színek használata nem javasolt.

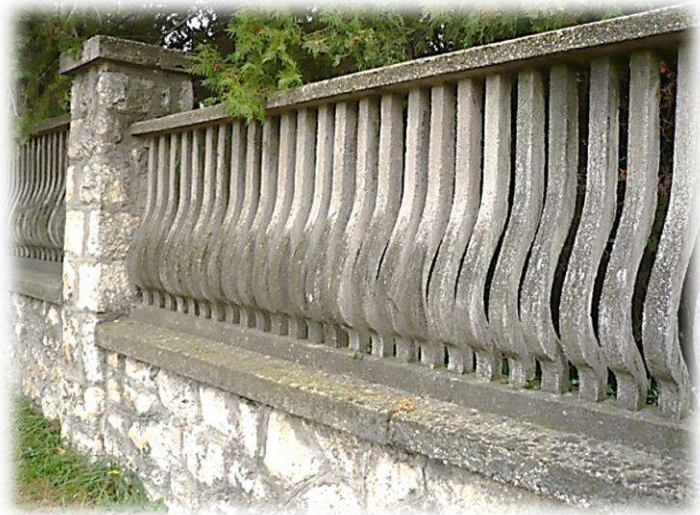

Kerítések

Régi orvosi rendelő kerítés oszlop dísze, mely egyben cégér is.

A kerítés a közterület és magánterület elválasztására szolgál. A településen régen kovácsoltvas, beton (a közeli betonelem gyárból), és drótkerítés készült, de például a „6-os” házaknál nem volt kerítés. A bányász telep élete sokkal átláthatóbb volt, mint jelenleg. Ma egyre több zárt, tömör kerítéssel találkozunk. Sok kerítés csak a kapuknál enged betekintést. Ez a magánszféránk, értékeink megvédeése érdekében épül.

Az áttört kerítéssel alapvetően a telek területét választjuk el a közterülettől, de ugyanakkor kapcsolatot is teremtünk azzal, és betekintést engedünk a szépen gondozott kerti környezetünkre. Ehhez elengedhetetlenek az ápolt, rendezett közterületek is.

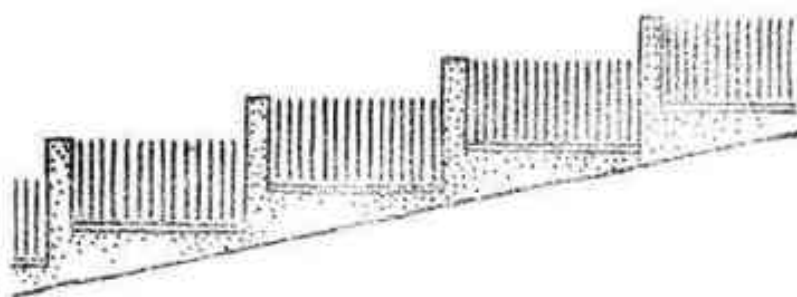
Kerítések esetében is beszélhetünk hagyományos megoldásokról mind anyaghasználat, mind pedig forma, kialakítás terén; ugyanakkor érvényre juthatnak a kortárs, modern megoldások is.

A kerítés anyaghasználatát, formai megjelenését tekintve jellemző a fa- fém, kovácsoltvas elemeket találunk, de láthatóan terjed a falazott, kőből épült és tömör kőburkolatos kerítés is. Ezek kombinációja is megjelenik, tömör falazat egy betekintést engedő kovácsoltvas, vagy zártabb elemekkel.

A kerítés kialakításával is elérhető az egységes, karakteres települési arculat, de természetesen egyéni ízlésünkre formálva.

A lejtős területeken fontos, hogy a terepviszonyokhoz illeszkedjen a kerítés.

Az anyaghasználat mellett a formai kialakítással, egyéb apró kiegészítésekkel például egyedi házszámmal, csengővel különlegessé tehető a kerítés.

Ahogy az épületek esetében a természetes anyaghasználat a javasolt, és jellemzővé vált, úgy a kerítések kialakításakor is ezeket az anyagokat érdemes előnyben részesíteni. Színeknél az anyaghasználatnak megfelelően a fához, a barna, és a zöld árnyalatait, a kovácsoltvashoz a zöld, antracit, és a fekete színeket válasszuk.

A kertkapu a megérkezés, fogadás kiemelt pontja. A személybejáró, és a gépkocsi kapu kialakításakor illeszkedjünk a kerítéshez és az épülethez. A kapu legyen hangsúlyos, de ne hivalkodó.

Részletek

Házzszámok

Eresz megoldások

Tető ablakok

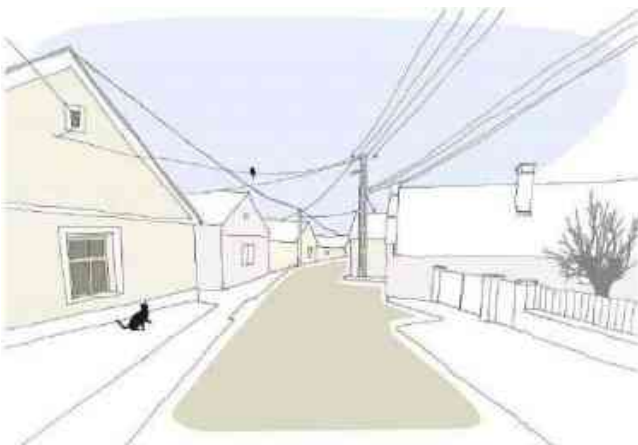
Bányász jelképek

Gépészet, egyéb műszaki berendezések

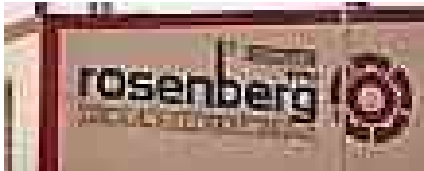
A gépészeti elemek, olyan építészeti részletek, amelyek épületeken való elhelyezése az egyik legnehezebb feladat. A rosszul elhelyezett gépészeti elem (kábel, antenna, klímaberendezés, napelem, napkollektor, stb.) nem csak házunk képét, de az utcaképet is rontja. Fontos az építész és a szaktervező közös munkája.

Az utcafronton látható módon elhelyezett gépészeti elemek rontják Tokodaltáró településképet. Ez ugyanúgy igaz a történeti településrészt behálózó légkábelek sokaságára is.

Reklámhordozók, hirdetések

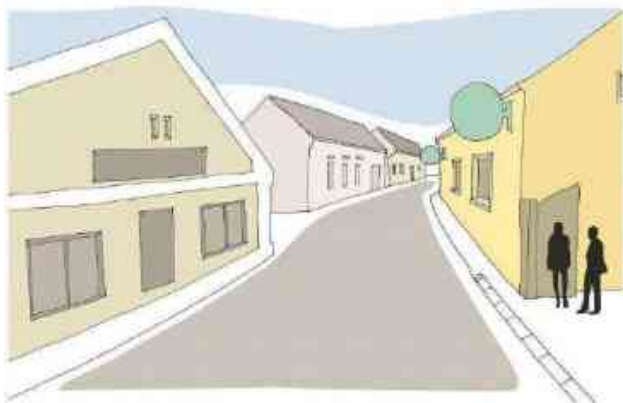
Az utcára kirakott hirdetőtáblák, cégérek, reklám felületek nagyban befolyásolják az utcaképet, ezért vállalkozóként érdemes odafigyelnünk arra, hogyan hirdetjük szolgáltatásainkat. Mondhatjuk a reklámhordozók, és hirdető berendezések területén Tokodaltáró szerencsés helyzetben van, hogy az a kevés helyi vállalkozás, és intézmény diszkrét, a település arculatához, hangulatához illeszkedően helyezte el azokat.

EGÉSZSÉGHÁZ

Az igényes, nem túl feltűnő, de jól észrevehető feliratok is elérhetik figyelemfelkeltő céljukat. A hirdetés lényege a tájékoztatás, ezt tehetjük utcaképbe illően is. A nagyméretű, túlzó reklám nem jár automatikusan nagyobb sikerrel.

Kertek

A kert ma mást jelent mint régen. A múltban ehető növények termesztésére, házi kerként szolgált. Ma a pihenőkertekben főként dísfák, bokrok, és évelő virágzó növénycsoportok vannak a pázsitos területre ültetve, részben szeparációs lehetőséget nyújtva a köz,- és magánterület között.

Az új beépített területeken az előkertben és oldalkertekben díszítő jellegű udvar tárul elénk. A kertek egy részét térburkolatos vagy gyeppel

fedett gépkocsi beállók foglalják el. Egyre gyakrabban kerül elhelyezésre pagoda, árnyékoló tető, fürdőmedence vagy díszítő is.

A kerti építmények a főépülettel azonos építőanyagokból, vagy azzal harmonizálva készüljenek. A pergolák, növényrácsok, gépkocsi beállók, kukatárolók kialakíthatók favázasszerkezettel is, a nyílászárókkal harmonizáló színezéssel.

Fémvázasszerkezet kialakításakor annak növényekkel való befuttatása javasolt.

Tokodaltáró déli részén épült régi tiszti lakások a nagyméretű telek közepére épültek, ezek az épületek régen és ma is pihenőkerttel vannak körbe véve, díszítő pihenő funkciót betöltve.

A kertek megtartották a szabadtéri élettér („külső nappali, étkező”) szerepüket, még ha az itt eltöltött foglalatosságok, élet-, és munkafolyamatok át is alakultak. A régi bányász kolóniai „4-esek” oldalkertjeiben melléképületek sorakoznak, csak az előkertek díszítő jellegűek. A „6-osok” eredeti rendeltetés szerint lakóépületek és az úttal elválasztott gazdasági épületekből, és udvarból álltak. Az itt lakók a telek kis mérete miatt a gazdasági épület melletti területet többnyire gépjármű tárolására használják.

Az újabb építésű régen nadrágszíj parcellákon kialakult falusias lakókörnyezet hosszú telkei kúsznak fel a hegy lábán így a kertek végében már az erdő az úr.

A növényfajok megválasztása nagymértékben járulhat hozzá a település, településrészek karakteréhez, ökológiai lábnyomának csökkentéséhez. Lehetőség szerint a helyi természeti adottságokhoz és hagyományokhoz, meglévő növényzethez illeszkedő fajokat válasszunk. Ha tehetjük őrizzük meg az eredeti növényzetet és kerüljük a terjedős gyepfelületet.

6 Jó példák

JÓ PÉLDÁK TELEPÜLÉSÜNKRŐL:

Ipari és kereskedelmi, szolgáltató épületek:

Rosenberg Hungaria Kft. csarnok épülete a 10-es út felőli szépen gondozott előkerttel.

Autómosó

Intézményi épületek:

Tokodaltárói Brunszvik Teréz Óvoda – Mini Bölcsőde bővítése tornaszobával

Lakóépületek:

Ikres elrendezésű épületek tetőtér felé történő bővítése.

Tokodaltárói családi ház terve – Tervező: Dankó Kristóf

JÓ PÉLDÁK AZ ELÉRNI KÍVÁNT ÉPÍTÉSZETI MINŐSÉGHEZ:

Családi házak kertvárosi környezetben:

Tervező: Dankó Kristóf

Tervező: Markos Anikó

Oldalhatáron álló „falusias” beépítés lejtős terepen:

Tervező: Somody Zsolt

7 Utcák és terek

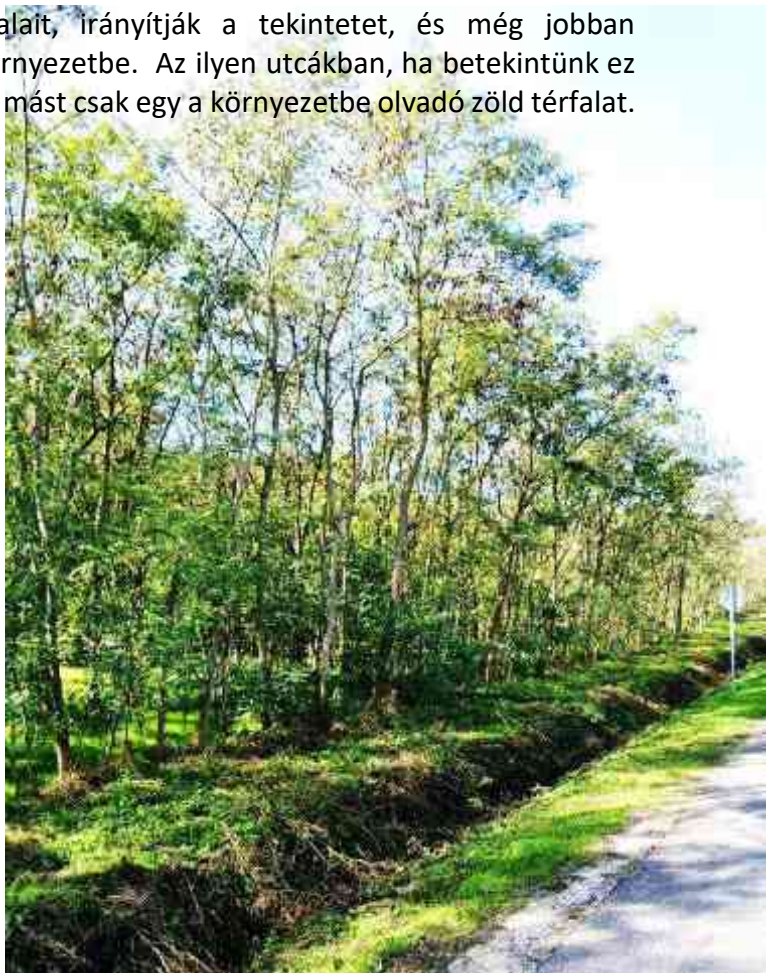
Tokodaltáró közterületein, főként a település északi részén, és a szélesebb újabb utak mentén előregedett nyárfák állnak. Az Önkormányzat célul tűzte ki, hogy az üregesedett, balesetveszélyes fákat lecseréli, további fásításokat végez.

A Bányász utca északi részén és a Sport utcában vérszilva fasor került telepítésre. A '48-asok 2012-ben rekultivált parkját fiatal fasor és új díszfák díszítik. A közterületek fásítása elsődleges szempont hisz a régi bányászkolónia területein a 6-os és 4-es házas ingatlanok közti közlekedő utak keskenyek, a telekméretek 200-400 m közöttiek, így a kertek is kis méretűek. A régi tiszti lakások nagy méretű kertjeiben, és ide vezető utak mentén háromszintes zöld felületi fedettség található. Célkitűzés a régi gesztenyes megőrzése. A település déli régi építésű területein a kisméretű telkek és keskeny utcák kevés zöldfelületét némileg ellensúlyozza a falusias beépítésű nagyméretű, - 2000-5000 m² – a hegyoldalban fekvő telkek háromnegyed részének erdőszerű zöld felülete. Az újabb építésű területein az utakat fák szegélyezik. A Községi Színtér kertjében új telepítésű fasor és sövény került. A régi strandfürdő területére új növényzet telepítés kerület az Ország Fásítás Programban.

Dorog irányából érkezve a településre Tokodaltáró képéhez tartozik a fehérakác kiserdő, mely a méhészek kedvelt telepítési helye.

Javasolt, hogy a településen a közösségi - és zöldfelületek arányát növelni kell, és a növényállomány meg kell újítani. Továbbá, hogy a közterületeket fásítani kell megfelelő növényfajok alkalmazásával, a „torzók” lecserélésével a vezetékek alatt, fasorok tájba-illesztésével. A megfelelően megválasztott (fajtában, magasságban, stb.), és elhelyezett közterületi növényállománnyal az épített utcakép is jelentősen javítható, hiszen játékonan takarhatja azok hibáit, vagy hangsúlyozhatja az előnyös megjelenést, növelve az esztétikai élményt.

A fasorok kiemelik a település fő útvonalaait, irányítják a tekintetet, és még jobban beleolvasztják a települést a rendkívüli táji környezetbe. Az ilyen utcákban, ha betekintünk ez épített környezet szinte eltűnik és nem látunk mást csak egy a környezetbe olvadó zöld térfalat.

A közterületi növényállománynál is csak úgy, mint a kertekben, kerülni kell az invazív fajokat, és növényfajok megválasztásánál lehetőség szerint a helyi természeti adottságokhoz és hagyományokhoz igazodókat javasolt választani.

A településkép javításának egyik egyszerű módja a közterületek gondos karbantartása, a rendezettség érzésének elérése. Jelentős javulás érhető el a légkabelek földbe helyezésével, és azt követően a közutak felújításával. Az előkertek, zöldsávok, parkos részek gondos fenntartása, a vízelvezető árkok karbantartása már most a rendezett, tiszta településkép alapja.

Csapadékelvezető és járda közé telepített sövény

Utca kép

Csapadékelvezető átjáróval

A településnek földrajzi adottságai miatt nagymennyiségű csapadékvíz elvezetését kell megoldania. A délről északi irányban haladó vizet kisebb és nagy méretű többnyire régi monolit beton árkok vezetik a Duna felé. A régi településrész keskeny útjainak sok esetben mindkét oldalát szegélyező árkok, és az ezt átszelő behajtók, személyi bejárók meghatározó elemek. A járófelületek, burkolatok kialakítása során a vízáteresztésre, a javíthatóságra, tartósságra és az akadálymentességre egyaránt gondolnunk kell.

Közterek, közparkok:

A településen kevés, viszonylag kisméretű közterület található. A falu központi parkja a József Attila utca és sportpálya közötti '48-asok parkja. A park a nevét a központjában álló 48-as hősöknek emlékét őrző emlékműről kapta. A márciusi ifjak előtt tiszteleg. A terület egy része egy gyerekektől hangos játszótér, a másik részében pihenő park padokkal, pagodával, csobogóval, parkolási lehetőséggel.

A másik park a település újabb, keleti részén a Szent István utca, és Asztalos Sándor utca kereszteződésében fekszik. Egy része játszótér, nagyobb része, szabad, füves terület, melyen régebben labdajátékokat játszottak.

Gyönyörű környezetben hatalmas gesztenyefák alatt a "régi tenispálya" helyezkedik el a Gete utcában. A Gesztenye fesztivál helyszíne is.

A Tárna utcában a házak előtt nagyobb zöld terület kialakítására került sor, ami egy része a parkolás lehetőségét kínálja a templom közelében. Az utcában a régi Bányász székház előtt a település bányász múltját idéző bányász szobor, "Bányász Bandi" áll.

A József Attila utcai Tokodaltárói Bányász Községi Színtér – Kultúrház fő homlokzatát Árvai Ferenc szobrászművész bányász plasztikája díszíti, kertjében egy trianoni emlékmű is el van helyezve. A bányásznapi és trianoni megemlékezést és koszorúzást itt tartják. A kertben egyéb rendezvényeket – gyermeknap, Márton nap, karácsonyi ünnep stb. -, tartanak.

Árvai Ferenc Bányász emlékmű

Bányász szobor „Bányász Bandi”

A '48-asok parkja mögött egy nagyméretű sport-, focipálya fekszik épített lelátóval, vele közvetlenül határos a régi strand területe, mely hasznosításra vár.

A telepíthető fás szárú növényfajok mindenképp őshonos, táji adottságoknak megfelelő növényfajok legyenek. A településképi rendelet tartalmazza a tájidegen, agresszíven gyomosító, invazív, így nem telepíthető növényfajokat.

Jó példák, egyéb műszaki berendezések

Ivókút

Ajánlott szemetes

Utcanév táblák, információs panelek

Padok, és kültéri sporteszközök

8 Felhasznált irodalom, közreműködők

- Balogh Kata – Bárdos István: Komárom Esztergom Megye Településtörténeti Kalauza
- Horváth István – H. Kelemen Márta – Toma István: **Komárom Esztergom Megye** Régészeti Topográfiaja – Esztergom és Dorogi Járás
- Pro Arch Építész Stúdió: Tokodaltáró Településrendezési terv felülvizsgálata 2011
- Tóth Tibor: Szénbányászat a dorogi medencében 1781-1981,

Térképek:

- **Lux Éva** – okl. építészmérnök É 11-0259
településtervező TT/1 11-0259
településrendezési szakértő SZTT 11-0259
- légi fotó: fentrol.hu, google maps

Az arculati kézikönyvben szereplő fotókat készítette:

- **Borek Edit** – Tokodaltárói Polgármesteri Hivatal
- **Weisz Zsuzsanna** – Tokodaltárói Polgármesteri Hivatal
- **Lux Éva** - Főépítész
- **Dr. Bartalos József** –képeslap gyűjteménye
- **Nagyné Rehák Judit**
- légi fotó: legifoto.hu

Köszönet a közreműködésért, és segítségért:

- **Petrik József** - Tokodaltáró Község Polgármesterének